

BUNUL ECONOM

ABONAMENTE:

Pe an 4 coroane (2 fl.); jumătate an 2 cor. (1 fl.)
Pentru România 15 franci.

ORGANUL

„Reuniunii economice în Orăștie“
Apare în fiecare Sâmbătă

INSERTIUNI:

se socotesc după tarifă, cu prețuri moderate.
Abonamentele și insertiunile se plătesc înainte.

Vocea unui Englez.

În încordările ce le punem și noi Români, de a înmulți bogăția singuraticilor, care laolaltă formează bogăția națională, — se strigă și se stăruie mereu de cătră binevoitorii poporului, ca să îmbrățișem și noi mai cu dinadinsul comerțul (negotul), fiind acesta unul din cele mai rodnice izvoare de bogăție.

Dar' cuvântul acesta, atât al celor-ce îl scriu, cât și al celor-ce îl propoveduesc cu graiul viu, prinde la noi atât de încet, încât abia poate fi vorba că se vede ceva serios pe terenul acesta.

Să pare că la noi e moștenit din tați în fii credința, că negotul e un lucru netrebnic, bun de »sfirmarii« greci și jidani, dar' nu de alt neam mai din neamuri... Într'adevăr, dacă spui la noi cutărui țer. in, al cărui băiat a făcut 2—3 clase, să-și dea copilul la prăvălie, te privește cu un zimbet plin de neîncredere, ca și cum i-ai fi un răuvoitor, că de i-ai fi binevoitor i-ai zice să-l faci »domn«, d. e. macar învățator ori preot. Și e foarte cu greș credința asta a noastră asupra domniei învățatorului și preotului și a altor »domni«, față de domnia unui neguțator. Cât de mult e greșită, lăsăm să iasă la iveală din cuvintele pe care le-a rostit de curând fiul unui popor, care poate fi azi socotit ca relativ cel mai puternic, cel mai avântat popor al lumii, poporul englez. Englezii nu stau în fruntea popoarelor lumii numai prin întinderea peste mări și țeri a împărăției lor, ci și în privința bogăției, și prin bogăție, în stăpânire peste toți și toate.

Și prin ce s'a ridicat națiunea engleză la uriașa ei putere de azi? Mai ales și mai ales prin *negot!* Căci ei, după zisa lordului Rosebery, tost ministru de externe englez, să dădeau cu negotul pe vremuri când națiunile cele mai multe din Europa de azi, rîdeau de ei cu ce »fleacuri« cutreeră

țerile și mările, ear' azi toate să silesc să-î întreacă chiar în neguțătorit.

Ear' mai nou același lord, care azi e rector (capul) universității din Glasgow, ținând vorbirea de deschidere a cursurilor universitare, a zis între altele:

»Chiar și învățământul în toate școalele engleze trebuie să-l întocmim așa, ca el să aibă mereu și mereu în vedere scopurile comerciale ale națiunii! La academie (cea mai înaltă școală a științelor), trebuie să alăturăm și înaltă școală comercială, *căci și azi comercial este și tot mai vîrtos comercial va fi fundamentul tare al împărăției engleze!*«

Cu un cuvânt, învățatul englez bărbat de stat, vrea să facă, cum am zice, din tot Englezul un neguțător!

O altă pildă tot din Anglia. În ministeriul englez șede și lordul Hardwich, ca ministru, și Hardwich e și soț de afaceri în o întreprindere neguțătorească mai mare. Fiind acum ministru, el a fost atacat în plinul parlamentului (dietai) de un însemnat om politic, că de ce mai stă și în tovărășia neguțătorească din vorbă, că asta nu se va potrivi acum cu înalta lui slujbă.

Și știți ce a răspuns ministrul? S'a lăpădat doar' de tovărășia de câștig în care a stat până a fi ajuns aci? Nici vorbă! Dimpotrivă a zis: »Nici gând nu am a mă retrage de acolo! În vremea cât sunt ministru, nu mă voi mesteca în trebile întreprinderii, voi sta departe de ea, ca să nu se creadă că-î dau sprigin neiertat, dar' s'o părăsesc nu. Înainte cu zece ani, zice ministrul, nu aveam nici un șiling (un ban), prin aceea că am intrat în tovărășia neguțătorească din vorbă, am ajuns la un frumos câștig cinstiț, și ar fi nemernicie dela mine, să întorc acum acelei întreprinderi spatele, pentru câțiva ani de ministru.«

Iată cum judecă la puternica națiune engleză, oamenii despre purtarea negotului! El e temelia împărăției lor, de el nu să desface Englezul cuminte nici când țara îl cheamă la înalta domnie ministerială!

Ear' un ziar scoțend la iveală între altele străduințele Germaniei de a deschide vechile căi ale comerțului spre Răsărit peste Constantinopol (despre care am vorbit într'un nr. trecut al foii), zice că însuși Wilhelm, puternicul împărat german, să face agentul comercial al țerii sale, căci călătoria lui mai an peste Constantinopol în Răsărit, acel scop l'a avut în prima linie, să arate și să deschidă nou drumuri negotului Europei și îndeosebi împărăției sale.

Da, atâta însemnătate să dea negotului de popoare înaintate și de oameni cu vederi adevărat sănătoase.

Dorim din inimă, ca aceste vederi să înlocuiască cât mai repede și la poporul nostru pe cele vechi și rele ce le are despre negot și să vedem cât mai mulți fii eminenti ai neamului nostru îmbrățișând negotul, care în mâni bune, e o putere și o domnie mai mare ca ori-ce altfel de domnie.

IOAN MOȚA

AGRICULTURA

O mare scădere în purtarea plugăriei noastre.

Am cetit acum de curând o dare de samă despre minunata expoziție dela Paris. În ea am dat și de o asemănare între modul cum se face plugăria în țerile mai înaintate din apus și între modul cum aceea se face în țerile din răsărit, de cari se ține și țara noastră. Între altele se arată în mod, ce nu lasă nici urmă de îndoială, că în țerile apusului din numai 13 kilograme sēmēnță de grâu sau sēcără se recoltează (se scoate) 100 kilograme; ceea-ce mai tot atâta însemnează, că

din 13 ferdele s $\acute{e}$ m $\acute{e}$ nt $\acute{a}$ se scoate 100 de ferdele. Din contr $\acute{a}$, $\acute{i}$ n $\acute{t}$ erile r $\acute{e}$ s $\acute{a}$ ri-tene, din care face parte $\acute{s}$ i $\acute{t}$ ara noastr $\acute{a}$, se $\acute{i}$ ntrebu $\acute{i}$ nceaz $\acute{a}$ 21 kilograme pentru o recolt $\acute{a}$ de 100 kilograme; deci s $\acute{e}$ m $\acute{e}$ nt $\acute{a}$ aproape $\acute{i}$ ndoit mai mult $\acute{a}$.

Iat $\acute{a}$ o $\acute{i}$ ntrebare, ce a $\acute{s}$ teapt $\acute{a}$ r $\acute{e}$ s-puns, $\acute{s}$ i dela a c $\acute{a}$ rei fericit $\acute{a}$ deslegare at $\acute{a}$ rn $\acute{a}$ $\acute{i}$ n mare parte bun $\acute{a}$ starea vii-toare a plug $\acute{a}$ rimii noastre.

Nu cumva p $\acute{a}$ m $\acute{e}$ ntul $\acute{i}$ n $\acute{t}$ erile din apus este mai m $\acute{a}$ nos dela fire $\acute{s}$ i $\acute{i}$ m-pregiur $\acute{a}$ riile climatice (c $\acute{a}$ ldura, ploaea $\acute{s}$. a.) mai pri $\acute{i}$ ncioase culturai gr $\acute{a}$ ului $\acute{s}$ i s $\acute{e}$ c $\acute{a}$ rii? La aceast $\acute{a}$ $\acute{i}$ ntrebare se poate r $\acute{e}$ s-punde cu un hot $\acute{a}$ rit: nu. M $\acute{a}$ na celui Atotputernic a fost deopotriv $\acute{a}$ darnic $\acute{a}$ $\acute{i}$ n $\acute{i}$ mp $\acute{a}$ r $\acute{t}$ irea bun $\acute{a}$ t $\acute{a}$ tilor sale $\acute{i}$ n ce prive $\acute{s$ te r $\acute{e}$ s $\acute{a}$ ritul $\acute{s}$ i apusul. Nu se poate $\acute{i}$ ns $\acute{e}$ da acela $\acute{s$ i> r $\acute{e}$ s-puns, $\acute{i}$ nc $\acute{a}$ t omul stoarce prin munca sa $\acute{i}$ ndeplinit $\acute{a}$ cu iste $\acute{t$ ime roade mai mult sau mai pu $\acute{t}$ in $\acute{i}$ mbel $\acute{s}$ ugate. Apusenii $\acute{i}$ ntrebu $\acute{i}$ nceaz $\acute{a}$ ma $\acute{s$ ini $\acute{s}$ i instrumente de plug $\acute{a}$ rie fel $\acute{s}$ i fel, $\acute{i}$ ntre cari cu deosebire ma $\acute{s$ ini de s $\acute{e}$ m $\acute{e}$ nat, pun $\acute{i}$ ngrijire foarte mare la facerea ar $\acute{a}$ turii $\acute{s}$ i la alegerea celor mai bune s $\acute{e}$ m $\acute{e}$ nte pentru s $\acute{e}$ m $\acute{e}$ nat. Nu tocmai a $\acute{s}$ a facem noi cei din r $\acute{e}$ s $\acute{a}$ rit. Modul de $\acute{i}$ ng $\acute{r}$ ashare a p $\acute{a}$ m $\acute{e}$ ntului $\acute{s}$ i ar $\acute{a}$ turii noastre las $\acute{a}$ mult de dorit, $\acute{s}$ i nu pretutindenea se pune destul $\acute{a}$ grije la alegerea semin $\acute{t$ ei; ear' ma $\acute{s$ ina de s $\acute{e}$ m $\acute{e}$ nat $\acute{i}$ n cele mai multe comune e cunoscut $\acute{a}$ numai dup $\acute{a}$ nume.

Dac $\acute{a}$ $\acute{s}$ i noi vom face $\acute{i}$ ntrebu $\acute{i}$ nceare $\acute{i}$ n deplin $\acute{a}$ m $\acute{e}$ sur $\acute{a}$ de aceste mijloace, roadele c $\acute{a}$ mpurilor noastre au s $\acute{e}$ devin $\acute{a}$

FOI $\acute{T}$ A

MO $\acute{S}$ LAZAR

— Povestire adev $\acute{e}$ rat $\acute{a}$ —

— Ia, mai sufl $\acute{a}$. odat $\acute{a}$ $\acute{i}$ n corn, mo $\acute{s}$ Laz $\acute{a}$ rel!

— Ce s $\acute{e}$ mai suflu, boerule, c $\acute{a}$ de-oi sufl $\acute{a}$, s $\acute{e}$ str $\acute{i}$ ng p $\acute{a}$ durarii to $\acute{t}$ i $\acute{s}$ i m'or oc $\acute{a}$ ri.

— Ei, nu te mai face, $\acute{s}$ tii d-ta ceea-ce te rog s $\acute{e}$ zici din cornu- $\acute{t}$ i, $\acute{s}$ tii de acelea din vremea de demult, de pe timpul celui care v'a adus aci $\acute{i}$ n $\acute{t}$ ar $\acute{a}$.

Mo $\acute{s}$ Laz $\acute{a}$ r se uit $\acute{a}$ la mine lung $\acute{s}$ i $\acute{i}$ mi zise:

— De unde $\acute{s}$ tii, boerule?

— De unde $\acute{s}$ tii, de unde nu, mai bine te-a $\acute{s}$ i ruga s $\acute{e}$ -mi povest $\acute{e}$ sti $\acute{s}$ i mie, cum s'a f $\acute{a}$ cut, c $\acute{a}$ d-ta, al c $\acute{a}$ ruui nume este Louis Lazar (nume fran $\acute{t}$ uzesc), s $\acute{e}$ fii aci p $\acute{a}$ -durar la v $\acute{i}$ rst $\acute{a}$ aceasta, ne $\acute{s}$ tiind dec $\acute{a}$ t rom $\acute{a}$ -ne $\acute{s$ te? C $\acute{a}$ ci, nu vei fi picat a $\acute{s}$ a din senin pe p $\acute{a}$ m $\acute{e}$ ntul rom $\acute{a}$ nesc.

negre $\acute{s}$ it mai $\acute{i}$ mbel $\acute{s}$ ugate, s $\acute{e}$ se $\acute{i}$ ndoiasc $\acute{a}$ chiar, ca $\acute{i}$ n $\acute{t}$ erile apusului. Mul $\acute{t}$ i dintre cetitori vor zice: «facem cum $\acute{s}$ tim $\acute{s}$ i cum putem». A $\acute{s}$ a au zis odinioar $\acute{a}$ $\acute{s}$ i cei din apus. Dar' au v $\acute{e}$ zut c $\acute{a}$ a $\acute{s}$ a nu e bine $\acute{s}$ i c $\acute{a}$, pe l $\acute{a}$ ng $\acute{a}$ o plug $\acute{a}$ rie slab purtat $\acute{a}$, nu pot ajunge departe.

$\acute{S}$ i-au deschis ochii, au pus m $\acute{a}$ na pe ma $\acute{s$ ini $\acute{s}$ i unelte mai bune de plug $\acute{a}$ -rie, au cetit, au ispitit $\acute{i}$ n dreapta $\acute{s}$ i $\acute{i}$ n st $\acute{a}$ nga, $\acute{s}$ i n'au cru $\acute{t}$ at nici osteneal $\acute{a}$ nici cheltuele pentru $\acute{i}$ mbun $\acute{a}$ t $\acute{a}$ rireai plug $\acute{a}$ riei. $\acute{S}$ i ei au isbitit. E fapt c $\acute{a}$ ei recolteaz $\acute{a}$ $\acute{i}$ ndoit mai mult ca noi.

S $\acute{e}$ facem $\acute{s}$ i noi asemenea. S $\acute{e}$ cetim $\acute{s}$ i s $\acute{e}$ ispitim. Dar' cu deosebire, unde puterile unuia dintre noi nu ajunge, s $\acute{e}$ ne $\acute{i}$ ntov $\acute{a}$ r $\acute{a}$ sim mai mul $\acute{t}$ i, s $\acute{e}$ cump $\acute{e}$ r $\acute{a}$ m ma $\acute{s$ ini de s $\acute{e}$ m $\acute{e}$ nat, $\acute{s}$ i cu ajutorul lor $\acute{s}$ i al altor ma $\acute{s$ ini $\acute{s}$ i unelte de plug $\acute{a}$ rie, cum $\acute{s}$ i pe l $\acute{a}$ ng $\acute{a}$ o lucrare peste tot mai $\acute{i}$ nteleapt $\acute{a}$, s $\acute{e}$ scoatem din p $\acute{a}$ m $\acute{e}$ nt roade mai multe $\acute{s}$ i mai bune. Cu chipul acesta vom $\acute{i}$ n-l $\acute{a}$ tura o sc $\acute{a}$ dere din cele mai mari ale plug $\acute{a}$ riei noastre $\acute{s}$ i, p $\acute{a}$ șind f $\acute{a}$ r $\acute{a}$ z $\acute{a}$ bav $\acute{a}$ pe urma apusenilor, ne vom asigura un viitor mai bun.

ROMUL SIMU

POM $\acute{A}$ RIT

Valoarea higienic $\acute{a}$ a m $\acute{e}$ rutului. Inv $\acute{e}$ tatul american M. G. Scarles, laud $\acute{a}$ fructul m $\acute{e}$ rutului, care cuprinde mai mult fosfor ca ori-ce alt fruct $\acute{s}$ i ori-ce le-gum $\acute{a}$!

El ne $\acute{i}$ nv $\acute{a}$ ț $\acute{a}$ s $\acute{e}$ m $\acute{a}$ nc $\acute{a}$ m mere

Mo $\acute{s}$ Laz $\acute{a}$ r m $\acute{e}$ mai privi odat $\acute{a}$ cu coada ochiului, ca $\acute{s}$ i cum ar fi vrut s $\acute{e}$ zic $\acute{a}$: Dar' multe mai $\acute{s}$ tii, sau vei fi vr $\acute{e}$ nd s $\acute{e}$ $\acute{s}$ tii.

— Mo $\acute{s}$ Laz $\acute{a}$ re, $\acute{i}$ i zisei, nu cumva te superi, de ceea-ce te rugai.

— Fereasc $\acute{a}$ -m $\acute{e}$ D-zeu, dar' ruga d-tale de a sufla din corn, una din acelea din timpul de demult, m'a mirat! Oi fi aflat din gura satului c $\acute{a}$ nu-'s de neam rom $\acute{a}$ nesc, dar' nici unul nu $\acute{s}$ tie, c $\acute{a}$ pot c $\acute{a}$ nta din corn vre-una din acelea ce-'mi ceru $\acute{s}$ i. Prin urmare vezi, c $\acute{a}$ nu este sup $\acute{e}$ rare $\acute{s}$ i te-a $\acute{s}$ ruga, boerule, s $\acute{e}$ -mi spui d-ta de unde $\acute{s}$ tii, apoi cu pl $\acute{a}$ cere s $\acute{e}$ st $\acute{a}$ m aci la umbra tufei acesteia $\acute{s}$ i- $\acute{t}$ i voiu povest $\acute{i}$ cele pe care le mai $\acute{t}$ in minte.

— Bucuros! $\acute{S}$ tii ce m'a f $\acute{a}$ cut s $\acute{e}$ te rog? Sunt cuvintele cons $\acute{a}$ tenilor d-tale, prin care am aflat c $\acute{a}$ d-ta ai venit cu armata lui Napoleon cel mare, cum zic s $\acute{a}$ tenii c $\acute{a}$ -l num $\acute{e}$ ști; lucru care m'a f $\acute{a}$ cut s $\acute{e}$ nu m $\acute{e}$ $\acute{i}$ ndoesc, c $\acute{a}$ trebue s $\acute{e}$ cuno $\acute{s$ ti vre-o fanfar $\acute{a}$, cum i-se zicea pe atunci, pe care le vei fi

$\acute{i}$ nainte de culcare, pentru-ca lucrarea ficatului $\acute{s}$ i rinichilor s $\acute{e}$ fie u $\acute{s}$ urat $\acute{a}$, ear' accidele de prisos din stomac s $\acute{e}$ se absoarb $\acute{a}$ $\acute{s}$ i somnul lini $\acute{s$ tit $\acute{s}$ i ad $\acute{a}$ nc s $\acute{e}$ - $\acute{t}$ i $\acute{i}$ mprospe $\acute{t}$ eze puterile.

M $\acute{e}$ rutul pe l $\acute{a}$ ng $\acute{a}$ c $\acute{a}$ st $\acute{a}$ mp $\acute{a}$ r $\acute{a}$ setea, mai ales la be $\acute{t}$ ivi $\acute{s}$ i cei-ce s'au dat la patima $\acute{s}$ i mai rea a opiumului, e cel mai bun cur $\acute{a}$ țitor a gurii dup $\acute{a}$ l $\acute{a}$ m $\acute{e}$ e, $\acute{s}$ i te fere $\acute{s$ te de at $\acute{a}$ tea boli de g $\acute{a}$ t.

Ori-cine are o gr $\acute{a}$ din $\acute{a}$ c $\acute{a}$ t de mic $\acute{a}$, s $\acute{e}$ nu-i lipseasc $\acute{a}$ merii $\acute{s}$ i perii.

„G. S.“

VIIERIT

Indreptar

pentru manipularea $\acute{i}$ n chip ra $\acute{t}$ ional a mustului $\acute{s}$ i a vinului.

Instruc $\acute{t}$ iuni date de ministerul reg. u. de agricultur $\acute{a}$

(Urmare $\acute{s}$ i fine)

Intinderea vinului.

Boala de a s $\acute{e}$ $\acute{i}$ ntinde, s $\acute{e}$ simte mai ales la vinuri albe, slabe $\acute{s}$ i lipsite de spirt (alcohol). La vinuri ro $\acute{s$ ii nu prea vine nainte.

$\acute{S}$ i $\acute{i}$ ntinderea vinului o pricinuesc ni $\acute{s$ te drojdii (bure $\acute{t}$ i mici-mici), drojdiile b $\acute{a}$ loase, care $\acute{i}$ n mustul nefert deplin, mai ales prim $\acute{a}$ v $\acute{a}$ ra $\acute{s}$ i vara, lucreaz $\acute{a}$ la prefacerea z $\acute{a}$ harului r $\acute{e}$ mas $\acute{i}$ nc $\acute{a}$, $\acute{i}$ n o materie b $\acute{a}$ loas $\acute{a}$, ce s $\acute{e}$ $\acute{i}$ ntinde

Vinul atacat de boala asta, e tul-buros, neguros oare-cum, $\acute{s}$ i c $\acute{a}$ nd $\acute{i}$ l pui $\acute{i}$ n p $\acute{a}$ har, nu curge ca vinul sau apa, ci ca oleul. (Ear' oamenii ne $\acute{s$ tiutori $\acute{i}$ l

inv $\acute{e}$ țat dela tat $\acute{a}$ l d-tale, c $\acute{a}$ ci mai ziceau s $\acute{a}$ -tenii, c $\acute{a}$ el a r $\acute{e}$ mas aici.

— Toate ce $\acute{t}$ i-au fost zise sunt adev $\acute{e}$ rate $\acute{s}$ i apoi $\acute{s}$ tii $\acute{s}$ i c $\acute{a}$ teva c $\acute{a}$ ntece din corn, c $\acute{a}$ ror $\acute{a}$ $\acute{s}$ i tat $\acute{a}$ l meu le zicea: »Fanfare du grand Empereur« (Fanfara $\acute{i}$ nareului Imp $\acute{e}$ rat) $\acute{s}$ i alt $\acute{a}$ -dat $\acute{a}$ le mai zicea, pe c $\acute{a}$ t $\acute{t}$ in minte: »La parole du petit caporal« (Cuv $\acute{e}$ ntul micului caporal), pe care le c $\acute{a}$ nt a $\acute{s}$ a, bini $\acute{s}$ or, s $\acute{e}$ le aud numai eu. Po $\acute{s}$ t $\acute{i}$ m de stai colea la umbr $\acute{a}$ $\acute{s}$ i dac $\acute{a}$ - $\acute{t}$ i face pl $\acute{a}$ cere, voiu c $\acute{a}$ uta prin h $\acute{a}$ r $\acute{a}$ baia asta veche de c $\acute{a}$ p, amintirile, ce o mai cuprinde.

Dup $\acute{a}$ -ce ne a $\acute{s}$ ezar $\acute{a}$ m la umbra tufanului, pe mu $\acute{s}$ chiul moale, mo $\acute{s}$ Laz $\acute{a}$ r trase o $\acute{i}$ ng $\acute{h}$ ițitur $\acute{a}$ de ap $\acute{a}$ din bot $\acute{a}$ $\acute{s}$ i incep $\acute{u}$ astfel:

— Cu c $\acute{a}$ t m $\acute{e}$ duce m $\acute{i}$ ntea $\acute{i}$ napoi, $\acute{i}$ n vremea de demult, m $\acute{e}$ v $\acute{e}$ d $\acute{i}$ ntr'o cas $\acute{a}$ v $\acute{a}$ -ruit $\acute{a}$ $\acute{s}$ i acoperit $\acute{a}$ cu țigle. $\acute{I}$ n fa $\acute{t}$ $\acute{a}$ o gr $\acute{a}$ di-nu $\acute{t}$ $\acute{a}$, la spate lipit de cas $\acute{a}$ un staul, $\acute{i}$ n care pare-mi-se c $\acute{a}$ mai v $\acute{e}$ d un cal mare, dou $\acute{e}$ capre $\acute{s}$ i o vac $\acute{a}$. De jur $\acute{i}$ mprejur numai p $\acute{a}$ -dure, cu drumuri drepte, b $\acute{a}$ tute $\acute{s}$ i $\acute{i}$ ngrijite. $\acute{I}$ n odaia $\acute{i}$ n care m $\acute{e}$ aflam culcat $\acute{i}$ ntr'un p $\acute{a}$ -

admiră, zicând că ăsta-i vin, frate!, că-i gros ca uleul!"

Dacă îi umblăm în rënd la vreme, îl putem face iarăși vin de tot bun. Vindecarea îi stă în aceea, că se-l aerisăm în chip măestrit, se-l facem se vină în atingere cu aerul în toate părțile sale, producând în bute beșicuțe de aer, care îl străbat și-l volbură și-l curăță, (sunt instrumente anume pentru produs atari beșicuțe), și-l mestecăm cu drojdiuțe de vin proaspete și curate, cari urnesc ear' ferberea cea adevărată și deci prefăcerea zăharului rămas neprefăcut, în alcool. Incetând ferberea, după așezarea drojdiilor, limpezim vinul cu acid carbonic și gelatin.

De multe-ori prevenim întinderea vinului, dacă la stors lăsăm mustul se stee pe treverele sale 6—10 ciasuri, ca se capete acid carbonic (de care se află mai ales în simburii boabelor), și, ca peste tot, trebuie se grijim ca mustul se fi fert deplin la timpul seu, ca zăharul aflător în el se se prefacă în alcool, se nu stee până în primăvară ori vară, când se trezesc și bureții aceștia nărozi la lucru.

Amărăta vinului.

Amăreala vinului o întâlnim mai ales la vinuri roșii, la cele albe rar de tot, dar' și la cele roșii provine atunci, când mustul a stat pe trevere de cele cu coadele strugurilor cu tot (adecă nu pe trevere de boabe desfăcute cu mașina de pe coade) vre-o 24—30 ore. Din acele coade vinul împrumută un

tuc lucrat de tata, stătea mama și tata la masa mare de stejar, masă la care mâncam de obicei. S'a hotărît dar', zicea mama, te-ai angajat se te duci acolo în țerile străine? Dar' se putea se nu primesc a urma pe marele nostru Impărat? răspuse tata.

Louis, știi tu că mai bine de cât se rămân singură aci cu copilașul nostru care-ți poartă numele, prefer se mor. Sunt hotărîtă se te urmez ori și unde te vei duce, fie și la capătul lumii.

Nu mai auzii ce or mai fi vorbit ei căci adormisem; știi însă că a doua zi, (țiu minte bine, era o zi frumoasă de vară), mama cu o legătură pe spate, mă luă de mână și plângând cu hohote, părăsirăm casa noastră, pe care de atunci nu am mai văzut-o.

Am mers zile multe, până-ce îl revăzui pe tata, mama mă ducea când de mână, când în brațe. Noaptea durmeam pe unde găseam. Urmăream regimentul din care făcea parte tata, care de multe ori ne lua înainte și pe care îl ajungeam când făcea popasuri sau halte, cum le zicea tata.

gust amar, care la început abia se simte, dar' mai târziu crește așa de mult, că strică vinul de tot.

Materiile amare încep a ieși la iveală mai ales după 2—3 ani, și după unii necazului s'ar putea ajuta, ca mestecând vinul cu must, se-l facem se fearbă de nou. Dar' vinul de tot amar, nu se mai poate îndrepta, și e mai bine se-l vindem la o fabrică de cognac, unde poate fi încă folosit.

Gustul de mucezală.

Sub aceasta înțelegem acel gust neplăcut, care îl capătă vinul din tragerea în buți mucezite, înbicsite, sau din aceea, că l'am stors din struguri muceziți, putrezi.

Trebue dar' pusă deosebită grijă pe aceea, ca buțile și vasele întrebuințate la umblare cu vinul, se fie foarte curate.

Vinul ce a căpătat gustul de mucezală din strugurii putrezi și mucezi, se mai poate încă îndrepta prin trageri dese, afumare și limpezire măestrită, — dar' gustul căpătat dela butea ori alte vase înflorite, nu se mai poate vindeca.

Mirosul de bute.

Sminteala asta a vinului, de a avea miros de bute, vine de acolo, că mustul a fost pus în bute nouă neopărită de ajuns. Buți nouă nu e iertat dară a le folosi la păstrarea vinului, și chiar în buți de tot bine opărite și pregătite, e cuminte a pune întâi must,

Pe unde am dat, prin ce țeri am trecut, nu știu, dar' trebue se fi trecut aproape la un an când sosirăm în ținuturile astea ale țerii românești, căci începusem a mai pricepe și ținea minte cele-ce se petreceau împrejurul meu. Oi fi fost de vre-o 5 sau 6 ani.

Ajuns aci cu chiu și vai, când umblând pe jos, când în vre-o căruță, îl ajunserăm pe tata, pe care îl găsirăm bolnav în cortul de ambulanță. După câteva zile regimentul tatii primi ordinul se plece înainte, însă dînsul nu putu cu nici un chip se-l urmeze și îl lăsară, dându-i merinde, în îngrijirea mamei, aci în satul Ghermănești, de unde cum vezi, n'a mai plecat. Au mai trimis ei după tata, dar' nu a fost în stare vre-un an și mai bine se umble, căci suferea de picioare și nu putea umbla.

La ce se mă duc, zicea el, dacă nu mă pot lupta pentru micul meu caporal.

Mama, care era deșteaptă, învășase puțină românească și începuse a coase pentru femeii, le țesea, le mai da ajutor ică-colea, ca se putem trăi, căci banii ce îi avusese

și numai după ferberea aceluia, poate fi pus și vin în ea.

De mirosul de bute nu se poate vindeca vinul. Tragerea de mai multe ori și limpezirea lui măestrită, ajută încâtva.

Gustul de afumat.

Gustul acesta se întâlnește rar la vinuri, și anume acolo, unde proprietarul, ca se-și curățe butea de mucezală, și-a afumat butea cu pae, pe cari le-a aprins în ea. Fumul tare al paelor se trage în doagele buților, și vinul pus în atare bute, va mirosi și el a afumat.

Nici aci nu se mai poate ajuta mult. Cu trageri dese în vase curate, se ajută ceva, dar' e greu a mai face vin bun din cel cuprins odată de acest miros.

Trad. de I. Moța.

În anul viitor voi reveni asupra unor capitole, pe cari, fiind prea întârziate în îngrijirea curentă a vinului, le-am lăsat ne-traduse.

HIGIENA

Cum circulează sângele.

(Urmare.)

În fenomenul circulației sângelui au deci parte inima; arteriile; vasele capilare; vinele.

Inima e partea cea mai de competenie în mașinăria circulației sângelui. Din ea pleacă sângele, la ea se reîn- toarce. Dacă lucrarea se oprește sau înceată o clipită, se ivește leșinul, adecă

și pe care îi lăsase generalul tatii, se is- prăviseră.

Tata lucra lulele, pe care le făcea cu briceagul din rădăcini și le vindea hangiuului de pe vremurile acelea și care a murit de mult, D-zeu se-l ierte. Și apoi mai cu lulele, mai cu ce câștiga mama, trăiam și noi de azi pe mâne, până când tata se făcu bine.

Eu învășasem românește. Ce nu învăță copiii la vârsta aea? Tata cu ruptul capului nu putea învăța se vorbească deslușit vorba românească. Dar' bine bre, îi zicea popa, tot n'ai mai învățat românește, jupân Lisse (așa-i ziceau toți tatii), uite tot nu-mi vine se-ți zic Lazăre, căci de, par'că nu ești creștin de-al nostru, oi fi creștin, nu zic ba, dar' de, până ce nu ești de-ai noștri, nu poți zice că ești creștin adevărat. Vezi pe Lazărică ce bine grăește el vorba noastră, de par'că e născut aci la noi. Tata rîdea și răspundea: (par'că l'aud D-zeu se-l ierte) „Parint, eo sont franșez, irat la rumun, noi sint tut copii la Dumezeo.” Așa-i fiule, îi zicea popa, dar' de, par'că bine ai face se lași

o slăbire în tot trupul, care dacă se prelungeste, urmează moartea.

Mișcarea inimii e neatârnată de voea noastră, nici o lege nu poate să ni-o tâlcuească cum și ce și de ce?

Punând urechia pe locul care corespunde inimii, pe partea stângă a pieptului, auzim așa la contragere, ca la umflare, niște tonuri, din ale căror însușiri medicii judecă despre starea inimii.

Al doilea lucru de căpetenie în circulația sângelui sunt „arteriile”; acestea sunt niște țevi elastice (ce se întind), cari sângele ajuns în ele îl împing tot înainte în părțile cele mai mici, din cari apoi trece în vasele capilare, (țevile cele ca firul de păr) cari în câte un loc sunt așa de mici, că numai prin ochian se pot vedea și prin ele totuși trece sângele în „vine”, cari aduc sângele îndărăt la inimă.

Dacă pipăim o arterie, simțim o batere. Toată baterea corespunde unei contrageri a inimii, deoarece atunci împinge ea sângele în arterii, cari se umflă. Din numărul și felul acestei bateri ghicesc medicii felul multor moruri.

Dacă legăm un deget, sau mai bine un braț, cu o baieră, ce vedem? Că vinele se umflă, dar numai acelea cari sunt în jos de legătură, cele cari sunt cătră inimă, se golesc. Pentru-ce? pentru-că sângele este împedat în curgerea lui cătră inimă prin legătură și se adună în jos de ea.

Impungând o vină, sângele din ea curge încet și continuu. Făcând aceasta

cel puțin pe Lăzărnică se mai dea Dumineca pe la biserică, că doară n'o fi păcat.

Dar' ce stau eu, boerule, îți înșir. eu d'al-de astea, se intrerupse moș Lazăr, de oi urma așa, apoi nu isprăvesc într'o lună și d-tale și-o fi toame.

— Zi-i înainte, moș Lazăr, că știi că azi Duminecă nu lucrez și de foame nu 'mi-e, oi mânca și mai târziu puțin, atâta pagubă...

— Dacă-i vorba așa, apoi se urmez, dar' se le iau mai pe scurt.

Rămăsei la popa, care dădea zor tatii să mă trimită la biserică...

Nu trecu mult și veni un boer mare dela București; ce treabă o' fi avut pe aici, nu știu, dar' află de tata și îl chemă la dînsul. Tata se duse la el și când veni spuse mami, că boerul acela știa franțuzește și îl tocmise ca pădurar, cu simbrie bună, așa scăpasem de sărăcie. Boerul mai poruncise să i-se dea loc de casă și voe să ia lemne din pădure ca să și-o facă. Casa este tot aia în care stau și eu azi, în care am cres-

cu o „arterie”, vedem sângele țîșnind repede și cu intreruperi.

Aceasta este în puține cuvinte circulația sângelui, care cu ochiul se poate vedea frumos, dacă punem sub microscop pelița notătoare sau plămânile unei broaște vie.

Este lucru nostim, că întâia amintire despre mașinaria circulației sângelui, se află în un op teologic.

Anume un medic spaniol, Mihail Servet, aminteste în opul seu Cristianism Restitutio, în care combate părerile lui Calvin, circulația sângelui; pentru acest op apoi a cerut medicul jertfă fanatismului lui Calvin, deoarece voind din Franca să meargă la Neapole, a trecut prin Ginevra, unde la porunca lui Calvin fu prins, judecat și ars de viu în 1553! Dar' sigură fu dovedită circulația sângelui numai în anul 1615 de Gulielm Harvey, învățat Englez.

Stările morale, fizice (sufletești ca și trupești) inriuresc viu asupra baterii inimii. În mânie inima bate repede și cu putere. Dacă ne spăriem, bate inima mai încet, câte-odată și înceată pe o clipă. Fiind strînsă legătura între creeri și inimă, se poate ușor ghici repeziciunea și domolirea baterii inimii la spaime sau bucurii mari, pentru aceea și roșim în față dacă inima bate mai repede, și devenim palizi, dacă inima bate mai încet.

DR. ST. ERDELY

cut copiii mei și în care mi-oi da sufletul în mâna Domnului.

Toate mergeau bine, vre-o doi ani trăirăm mai bine, dar' mama, care cum tușea de când venisem (drumul a prăpădit-o) muri în toamnă. Țin minte, că am plâns mult și tata se ascundea să nu l ved plângând și pe el. Nu, maică, zicea: „Ei, Louis! s'au dus zile bune pentru noi”. Spunea drept bietul tată, căci nu trecură doi ani, când muri și dînsul de dambă, la vestea ce aflase despre „Marele Imperat”, că fusese bătut și surghinuit. Crezui atunci că se isprăvise și cu mine. Cu toate-că eram băiat mare, mai cu seamă că crescusem de par'că aveam douăzeci de ani, plângeam și mă văitam. Două zile n'am mâncat nimic.

O săptămână după moartea tatii, mă chemară ca să-mi spue, că eram numit în locul tatii cu aceeași simbrie. De atunci sunt pădurar. A trecut moșia la stat, ear' eu tot pădurar am rămas.

M'am însurat aici în sat cu fata dascălului, cu care am avut opt copii, din cari

Pentru gimnasiul din Brad.

Legământul tinerimii din Zarand și jur, pentru „masa studenților” dela gimnasiul român gr.-or. din Brad.

Subscriși tineri din Zarand și jur, cari am primit cele dintâi raze de lumină ale culturii românești la gimnasiul român gr.-or. din Brad, cunoscând și revocându-ne mereu în memorie împrejurările nefavorabile și mediul, în care am trăit; convinși, că dezvoltarea facultăților spirituale erezite dela ascendenții noștri, depinde esențial dela organizațiunea corpului, fără de care nu poate fi vorbă de «spirit», mens sana solum in corpore sano; convinși, că modul de nutrire influențează în modul cel mai puternic asupra conservării și perfecționării omului, și chiar a națiunii; scurt vorbind, convinși, că bunăstarea sau miseria efectuesc prosperarea sau degenerarea omului, a națiunii: ne-am decis solemn să facem astăzi următorul legământ:

1. Noi prezenții subscriși și cei cu inimă, cari nu vor esita a mai subscrie după noi, fiind cu toți dornici de înaintarea neamului nostru, ne legăm și îndatorăm de bunăvoe între noi în solidum atât pentru prezent, cât și pentru viitor, din ascendenți în descendenți, ca să lucrăm pentru mărirea și punerea în activitate a «fondului de ajutorare» respective «masa studenților sâraci, dar' diligenți dela gimnasiul român din Brad», înființat încă la anul 1894 din venitul modest dela o reprezentațiune teatrală dată la inițiativa și sub conducerea dlui profesor Vasile Boneu, de tinerimea studioasă din Zarand și jur.

2. Ca sporirea și punerea mai cu efect în activitate a acestui fond umanitar de mare însemnătate, merit de-a

șapte mi-au murit, mari toți; al optulea, care e funcționar la București, e bolnav pe moarte. Mi-a mâncat pe toți fripți, afurisitul ăla de București.

Aci se oprî moș Lazăr, ca să-și șteargă o lacrimă ce se ivise la marginea pleoapei și apoi urmă:

— Sunt azi de vre-o nouăzeci și mai bine de ani, dacă n'oi fi de o sută, prin multe a trecut țeara de atunci, pe care d-voastră le știți din cărți. Am văzut Muscali, Turci, Nemți de cei adevărați, că celor de ai tatii le zicea cei de pe aici Nemți cu coa dă, (că purtau tichie de păr cu coadă la spate); dar' franțuzisca n'am mai vorbit-o și nici n'o mai știu de fel. Țin minte numai câteva vorbe, de acelea care le zicea tata, de rîdeau ceialalți, adecă ca cele pe care vi-le spusei. Iată cum, boerule, eu Francez de fel, sunt pădurar al statului în țara românească, care azi e țara mea și pentru care m'am luptat.

Când vom merge spre sat 'ți-oi arăta pușca tatii și decorația lui și ale băeților mei,

sări în ajutorul părinților și școlărilor lipsiți de mijloacele materiale, dar' cu sentiment și dornici de cultură românească, să fie mai ușoară, ne obligăm prin jurământ de-a susținea și lărgi această instituțiune și-a pune totodată basă unui internat pentru studenții sâraci în modul următor:

a) ne vom constitui în Reuniune cu statute, («Reuniunea tinerimii pentru masa studenților sâraci dela gimnasiul român gr.-or. din Brad») și fiecare în cercul său de activitate, toți din toate părțile, vom lucra cu inimă și interes, ca să acuirăm pentru această Reuniune cât de mulți membri, cu o cotașă anuală anumită;

b) ca să animăm publicul la jertfă, noi și următorii noștri ne vom întruni în fiecare an în Brad, în decursul ferii-lor mari, la o zi statorită și binevenită, înainte de începerea postului Sf.-Mării, în o Duminecă sau altă sârbătoare, la o ședință festivă generală, în sensul statutelor, după care vom da respective aranja un concert sau vre-o reprezentațiune teatrală împreună cu dans;

c) vom rămânea atât noi cât și următorii noștri membri activi ai Reuniunii până la sfârșitul vieții noastre și după poziția și influența ce vom avea în viața socială, vom îndemna pe cei cu suflet nobil și mână darnică la dăruiri și contribuiți, prin ce nu numai Reuniunea pentru masa studenților va prospera, ci și vaza, nimbul scumpului nostru focal cultural al gimnasiului se va ridica.

De fulgere să piară
De trăsnet și pucioasă,
Ori-care s'ar retrage
Din gloriosul post!
Amin.

cari s'au luptat la Grivița și ei pentru țară. Dar' uite că vine să te caute să mergi, ca să mănânci și eu trebuie să mă duc să văd de pădurari. Apoi luând cornul îl puse la gură și din cornul cel de bou esiră niște sunete așa de armonioase și de ritmate, alcătuind o fanfară a »Marelui Impărat«, care rămăsei nemișcat, căci nu puteam crede, că pieptul acela de o sută de ani, să poată avea tăriă spre a da astfel de sunete executate cu atâta măestrie, cu un simplu corn de bou.

După-ce sfârși fantara, moșu se sculă în picioare, statura lui înaltă, pieptul său lat și acoperit cu păr, ce se vedea prin deschizătura cămășii sale țărănești, barba sa lungă și albă, ochii săi albaștri și mari, cu toată vîrsta lui, musculatura sa nervoasă, toate îi dădeau aerul unui uriaș din povești. Drept ca toiagul pe care îl ținea în mână stângă, cu mâna dreaptă pusă de-asupra ochilor privea par'că voia să pătrundă în viitor, neobosit de lungă cale a vieții, prin care trecuse, modest, dar' tare, ținînd piept, ca stejarul

Dat în Brad, la 30 Septembrie 1900.
V. Boneu m. p., Nerva Oncu, jur. a III.,
Ioan Dămian, jur., Atanasie Popoviciu,
oficial de bancă, Nic. Fisău, ped., Victor
Faur, ped., Al. Gligor, ped., Iosif Titu,
teol. abs. și inv., George Omătă, comerc.,
Sabin Bogdan, inv., George Jula, invet.,
Avram Giurgiu, teol., Nicol. Thiu, teol.,
George Almășan, teol., Petru Rus, ped.,
Petru Câmpian, ped., Ioan Jula, ped.,
Adam Iezan, ped., Nic. Faur, ped., Filip
Șuiaga, ped., Avram Năpan, ped., Ilie
Mateeș, ped., S. Glava, pedagog., Gregoriu
Nicola, teol., Ioan Ardeu, ped., N. Toma,
ped., Petru Circo, teol. abs. și inv., Ioan
Șipoș, teol. abs. și invet., Pavel Lazar,
inv., Ioan Bârna, inv., Ioan Mateiu, teol.
abs., Ioan Șortan, par., Al. Bodiciu, inv.,
Emanuil Pop, teol. abs. și inv. etc. etc.

Pentru exactitate:
VASILE BONEU

CE E NOU ÎN LUMEA MARE?

Burii dau încă de lucru și de gândit Englezilor. De când liniștit calculatorul general Roberst, a plecat spre casă, Burii, care îi duceau groaza că era isteț purtător al războiului, s'au tăcut ear' mai îndrăsneți. Kitchenier, noul comandant în locul lui Roberts, pare a nu să afla în lucru, sub el Burii au câștigat biruințe cum numai la început, până nu se arătase Roberts pe câmpul de luptă, mai câștigaseră. Roberts e acum pe mare, în drum spre casă, și în Londra e spaimă, încât primirea măreață ce-i pregăteau, va perde mult din însuflețirea ce avea, de nu să întemplant sub Kitchenier perderile întemplate.

Ca semn interesant despre aceea,

bătrân, tuturor intemperțiilor ce trecuseră peste capul său albit.

— Nu m'am înșelat, zise, vine să te cheme, boenule, iartă-mă dacă te-am plictisit, dar' d-ta strici că m'ai rugat.

— Moș Lazăre, îi zisei, întinzînd mâna, te rog dă-mi voe să-ți dau mâna și să-ți mulțumesc..., nu putui să zic mai mult, admirațiunea, respectul și simpatia ce-mi inspira entenarul, erau mai tari de cât voința mea. Luându-i mâna, îl atrăsei spre mine și i-o sărutai, apoi fugii spre sat.

Sunt zece ani de atunci, moș Lazăr tot trăește și eu nu l'am uitat.

I. E. MUNTENESCU

Bucuria lui Păcală. — Tândală își găsește amicul, Păcală, cheful și-l întreabă:
— Ce-ai pățit de chefuluști, ori ai câștigat la loterie losul cel mare?

— Nu, răspuse Păcală, dar' mi-a ars casa și... bea și tu de te veselește; soacra mea, care era acolo, neputînd fi scăpată din cauza flăcărilor, a murit carbonisată.

cât de mult Burii s'au dedat cu războiul, încât îl iau acuși glumă, să povestește mai nou următoarea istorie. Un oficer englez o scrie unui pretin al său la Londra.

Avantgarda noastră, scrie oficerul, a fost prinsă la Lindley. Trei soldați fuseră duși înaintea generalului De-Wett, care după ce-i privi de sus până jos, le zise: »Vă dau drumul cu o singură condiție însă, anume: să-mi făgăduiți pe cuvîntul de onoare, că veți duce o scrisoare generalului vostru Rundle«. Prisonerii, se înțelege, făgăduiră cu mare bucurie. După ce Burii îi omeniseră bine, cu mîncare și beutură, ei au și plecat și dînd de generalul lor, i-au înmănuat epistola, în care era scris: »Mult prețuite Domn! Te rog frumos primește pe acești trei băieți. Ce să-i țin la mine? Doar' în fiecare zi i-aș putea prinde!.. Salutări. De-Wett.«

ȘTIRI DE TOT FELUL

Un prea bun obicei. E obicei mai ales la orașe, că la moartea unui om iubit, rudenie ori prietin, să trimiți în semn de durere, o cunună de flori pe sicriul răposatului. Pe multe sicrie se văd la orașe cununi de sute de floreni, cari se aruncă în mormînt sau se pun prin biserici, de unde se aruncă peste un an doi, pe gunoii.

Au venit însă unii oameni la gândul sănătos de au zis: oare n'aș face eu un lucru mai cuminte dînd cei 5 ori 10 fl., prețul cununei, spre un scop de binefacere? Și au început a face așa, a da d. e. pentru studenții bolnavi ori seraci, pentru masa studenților de icî-colo, și cu bucurie vedem acest obicei lăindu-se tot mai mult. Mai nou e frumosul dar al prietinelor răposatului Dr. Vuia. Zeci de cununi ar fi pus prietini lui pe coșciugul lui, ear' urmînd bunul obicei, au dat banii pentru fondul de ajutorare al școlărilor sâraci. Institutul de credit „Victoria“, unde Dr. Vuia fusese președinte al direcțiunii, a dat 200 cor. drept cunună netrecătoare pe sicriul lui, apoi directorul „Victoriei“ și colegii din direcțiune, rude și amici, de toți 51 de domni au mai dăruit câte 20 coroane, câte 10, 5, etc., de tot 319 cor., ear' cu ale „Victoriei“ laolaltă: 519 cor.

Acești bani se aruncau în mormînt în chip de flori trecătoare, așa însă ei vor fi de ajutor multor bieți copii sâraci umblători la școală, cari vor lăuda pe D-zău pentru ajutorul primit.

Unii mai cu noroc. Ministrul de interne a întărit statutele „Reuniunii industriașilor români dela Bistrița“. Ne bucurăm de asta și dorim noiei Reuniuni mult spor și avînt. Ei au avut noroc de li-s'au aprobat statutele, și chiar de aceea ne mirăm mult, cum de ale meseriașilor noștri români din Orăștie au fost de 2 ori respinse?

Când vor fi alegerile? Intrebarea aceasta preocupă viu toate cercurile politice din țară. Un deputat ungur, care zice că își primește știrile din isvor bun, crede, că însuși Széll nu poate spune apriat când se vor face alegerile dietale. Un lucru însă e sigur: alegerile le va conduce Széll ca ministru de interne. Dacă „Reichsrath-ul“ austriac va alege în Ianuarie viitor delegațiunea și comisiunea pentru cuotă, alegerile în Ungaria vor urma numai în vara anului viitor 1901. Dacă „Reichsrath-ul“ nu va fi în stare să aleagă comisiunile amintite, atunci în Martie viitor sau în Aprilie vom avea alegeri nouă dietale.

Pentru Masa studenților din Brad. M. On. D-nă Maria Muntean din Hunedoara, pentru eternizarea memoriei regretatului său consoț Nicolau Muntean, și a iubitului său fiu Cornel, răposați în Domnul, a dăruit pentru Masa studenților dela gimnasiul nostru rom. gr.-or. din Brad, suma de 20 coroane.

Primească prea stimata donatoare cea mai călduroasă mulțumită din partea tinerimii studioase. Brad, în 8 Decembrie v. 1900.

George Părău, dir. gimnas.

Intregirile salarelor preoțești. Pe anul 1899 aproape toți preoții și-au căpătat întregirile de salare prin consistor. Pe 1900 încă s'au asigurat deja sumele de întregire din cassa statului, și preoții le vor putea primi în curând, prin Ianuarie, tot în sumele în care le-au primit pe 1899. Mai sunt însă unii preoți în archidieceasă, care nu și-au ridicat pe 1899. „Tel. Rom.“ îi provoacă să-și reguleze afacerea de grabă, ca până la sfârșitul anului, să-și ridice toți banii.

Noua împărțire a protopresbiteratelor din archidieceasa gr.-or. a Transilvaniei. „Telegraful Român“ de Sâmbăta trecută publică noua împărțire a protopresbiteratelor din archidieceasă, care se pune în viață cu începere dela 1 Ianuarie 1901. Protopresbiteratele cari au suferit schimbări, mărindu-se, micindu-se sau înființându-se de nou, sunt: Agnita (care va avea de aci încolo 34 comune bisericesti); Alba-Iulia (40 com. bis.); Brașov (26 com.); Cluj (33); Cohalm (24); Deva (37); Dobra (17); Făgăraș (38); Hațeg (36); Hunedoara, tract nou, (22); Mediaș (31); Mureș-Oșorhei (20); Orăștie (62); Sebeș (25); Sibiiul (26); Sighișoara (30); Târnava (25); Treiscaune (26); Turda (31).

Oficiile protopresbiterale vor alege din arhivul protopresbiteral toate actele comunelor, cari s'au dat altui protopresbiterat și le vor trimite oficiului protopresbiteral respectiv prin act oficial la 1 Ianuarie 1901.

Prin împărțirea cea nouă nu se ating protopresbiteratele Abrud, Bistrița, Brad, Câmpeni, Ilia, Lupșa, Mercurea, Reghin, Seliște, Unguraș și Zarand, ci rămân cum au fost.

Producțiunea mijlocie a cucuruzului în lumea întreagă. America produce 500 milioane hectolitri, pe o suprafață de 34

milioane de hectare, din care numai a 30-a parte se exportează în afară, tot colosalul rest se mănca în Țară.

Africa. Deosebit de centrul de producție Valea Nilului, unde cele 632.000 hectare dau aproape 2 milioane hectolitri, Tunisia trimite în afară aproape 150 tone de cucuruz pe an.

Asia, acum de-abea ajunge pentru trebuința locală, dar' în curând se va și putea trimite.

În Oceania se face în total 2,972.000 hectolitri.

Europa în total dă 150 milioane hectolitri pe o suprafață de aproape 18 milioane hectare, ce se împarte astfel:

Austro-Ungaria	40 milioane hectolitri.
Italia	33 „ „
România	25 „ „
Spania	25 „ „
Francia	10 „ „
Bulgaria	8 „ „
Portugalia	7,500.000 „
Rusia	6,500.000 „
Turcia	4,200.000 „
Serbia	150.000 „
Grecia	1 milion „
Germania cu Alsacia	165.000 „

Dela postă. În vederea îmbulzelii de trimitere de bani și pachete pe Crăciun, posta roagă publicul interesat a ținea samă de următoarele:

1) Baniii să trimit mai ușor cu mandat postal (Postanweisung, postautalvány).

2) La pachete să primesc mai bine lădițe de lemn, de trestie, etc., sau de hârtie groasă. În hârtie de gazete sau hârtie de zahăr, pachete nu se primesc. Sigil se poate pune numai sigil cu litere scobite (nu cruceri ori altceva).

Adresa să scrie pe pachetul însuși, ear' unde nu se poate, să scrie pe o tăbliță de lemn sau de piele, care să leagă bine de pachet.

Peste tot să atrage luarea aminte la pachetare bună, cu afele (spărgile) sigilate la capete, cu adrese bine scrise, dacă e să ajungă pachetele la vreme la locul lor.

Din Petroșeni ni-să scrie: Ziua Sfântului Nicolae s'a srbat în anul acesta la noi în Petroșeni, mai cu pompă ca până acuma. Aceasta pentru-că deoparte Sf. Nicolae e hramul bisericii noastre celei noue, ear' de altă parte, pentru-că în ziua numită a cântat întâiași-dată un cor nou, compus din bărbați și femei, bătrâni și tineri, și instruat cu multă pricepere de cătră dl Petru Iacob, oficial la societatea minelor de cărbuni din Petroșeni.

Corul din vorbă, deși numai în două voci, a produs un efect mare și însuflețire.

Meritul principal îl are dl Petru Iacob, care din dragoste cătră sf. biserică, și-a luat osteneala de-a conduce corul, și apoi zeloșii coriști, cari, băeși mai toți, s'au supus ostenelei de-a învăța cântările corale, spre mărirea lui D-zeu și spre lauda lor!

Dee Dumnezeu ca basa pusă odată să

fie durabilă și cel-ce a pus această basă mult promițitoare, să poată continua în extenziuni și mai mari opera începută, prin ce doară s'ar mai desvolta simțul de iubire cătră biserică și școală la poporul nostru de aici și a-l mai deștepta din indiferențiu în care se află. Un participant.

Di Dr. Alex. Hosszu, adv. în Deva, a pățit'o săptămâna trecută din chiar senin cu gendarmii dela Ilia. D-sa mersese cu doi tineri din România să cerceteze o treabă de moștenire la judecătoria. Era și o domnișoară, fiica unui jude de tribunal din Deva, cu densesii. Sara, când așteptau trenul povestind la stație, de-odată un gendarm vine și adresându-se dlui Hosszu, îi declară și pe d-sa și pe cei doi tineri și pe d-șoară, de arestați! Cineva adevăzând în Ilia doi tineri români străini, i-s'a părut că aceia nu pot fi decât te miri ce spioni și oameni răi, și haid' să-și prindă! Inzadar s'au împotrivit, spunând dl Hosszu că d-sa e avocat în Deva, că îl cunoaște șeful stației, inzadar a venit însuși șeful stației și a cerut gendarmului să le dee pace, că doar' pe dl Hosszu îl cunoaște, și hârtiile tinerilor sunt în rînduială, — gendarmul nu și nu! El are poruncă să-i închidă și alta nu.

Ce să facă, s'au supus și au mers la judecătoria, unde aflându-se că-s oameni în rînduială, i-au slobozit în calea lor. Dar' trenul plecase, au trebuit să mai doarmă o noapte în Ilia, putând sosi abia în ziua următoare napoi la Deva, de unde plecaseră.

O recunoaștere a artei române. Din Kiew (Rusia) se scrie «Epoeci» din Iași, că compozițiile bisericesti (cântările pentru cor) ale bine meritatului G. Musicescu, sunt cântate în bisericile rusești de acolo cu o deosebită plăcere. Mai nou corul metropolitan din Kiew a cântat «Pe tine te lăudăm» și «Heruvicul», amândouă compoziții de ale lui Musicescu. Dirigentii corurilor și publicul au o deosebită plăcere pentru compozițiile Românilui Musicescu.

Copil mănca de vulturi. Un cas înfiorător s'a întemplat zilele acestea în comuna Polona din comitatul Vaș. O femeie săracă, cu numele Davidovici, s'a dus în pădure după uscături, purtând pe brațe un copilăș. Sosită acolo, pe copil l'a așezat jos, ear' ea aduna lemne. Femeia din ce în ce s'a depărtat tot mai mult de copil, lăsându-l singur. Când mama se întoarse la copil, spre mirarea ei află numai niște cărpe pline de sânge. La început femeia a crezut, că niște lupi i-au mănca copilul, mai târziu însă s'a adevărit tristul fapt. Din înălțime adevă doi vulturi s'au lăsat jos, la locul unde a stat copilul și adunară și cărpele pline de sânge, ducându-le în cuibul lor. Femeia desnădăjduită alerga plângând acasă. Sătenii s'au urcat la cuibul vulturilor, unde au aflat pe stâncă oasele și capul plin de sânge al micului copilăș. El a fost mănca de săngeroasele paseri.

† **Dr. George Vuia,** medic în Arad, președintele direcțiunii „Victoriei“, s'a sinucis în

casa proprie la 21 Dec., trăgându-și un glonț în cap, pătimind de o grea boală de nervi. Răposatul era mult stimat în societatea aradană și de aceea moartea lui neașteptată a produs multă întristare. D-zeu să-l ierte.

Concert în Deva. Corul bisericii române greco-orientale din Deva invită la concertul împreună cu producțiune teatrală ce se va ținea a doua zi de Crăciun în sala „Redout“ din Deva, cu concursul d-lor Alexandru Moldovan și Alexandru Schuster din Deva. Venitul curat e destinat în favorul reparării bisericii din Deva. Vor fi 7 puncte de cântări, cor și solo. Să va juca piesa „Pisica“ de T. Alexi, și „Otrava de hăr-cioagi“ de A. Pop, și dialogul „Neguțătorul și Narodul“, prin junii coriști și coriste.

Adunarea gen. a Reuniunii rom. agr. din com. Sibiiului. Pe baza concluderilor comitetului central din 18 Decembrie 1900 și în conformitate cu §-ul 20 din statute, am onoare a convoca a XII-a adunare generală ordinară a Reuniunii române de agricultură din com. Sibiiului în Sadu, pe Duminică, 30 Decembrie n. a. c., la 11 ore a m. Program: 1. Presentarea raportului general al comitetului central, a rațiunilor pe anul 1899 și proiectul de budget pe 1901. 2. Propuneri eventuale din partea membrilor. 3. Discurs despre cultura fânășelor și despre însoțirile de credit sătești. 4. Autenticarea protocolului ședinței. Sibiu, 18 Dec. n. 1900. *Demetriu Comșa, president.*

Producția Zarandienilor. Atragem de nou luarea aminte asupra Producțiunii declamatorice-musicale ce o va aranja tinerimea studioasă din Zarand și jur cu concursul unui grup de pedagogi din Sibiu, la Anul nou, în sala otelului „Central“ din Brad.

Venitul e destinat pentru Fondul „Masa studenților“ dela gimnaziul român gr.-or. din Brad. Corul se va produce cu 8 cântări alese, de Dima și Popovici. Să va declama, diserta și preda o cântonetă comică. După producție, joci

Un omor îngrozitor se scrie «Tribunei» că s'a întâmplat zilele trecute în Rogoz. Morariu Chira Vasile a mers cu fiul său Ioan la cârcimă cu alți oameni; și au beut cu toții laolaltă. Când a fost la 10 ore, s'au dus care la casa sa și Chira Vasile s'a dus la primarul comunal să-i spună câtă dare are de plătit, ear' fiul său Ioan a rămas în cârcimă. Pe când tatăl său s'a întors dela primar, fiul său Ioan i-a eșit înainte și s'a prins la bătaie cu petri. Chira Vasile a voit să meargă să aducă gendarmii și atunci fiul său a fugit după dinsul și ajungându-l l'a bătut cu petri și i-a băgat cuțitul în grumazi, așa, că în timp de 2 ore a murit. Acum Ioan este în închisoare în Dej. Această întâmplare este din cauză, că în comuna noastră de 17 ani nu se ține școală și copiii gândesc, că așa-i bine, dacă nu-s învățați și nu știu ce-i păcatul.

Întrebări — și Răspunsuri.

Intrebare. Binevoii a-mi răspunde, cari sunt pricinile pentru cari luțerna, a cărei vieață e de altfel lungă, pierde uneori deja după câțiva ani? Sămënța se fie vina?

I. St. in Br.

Răspuns. Credința, că doar' sămënța e pricina peririi înainte de vreme a luțernei, e greșită. De cele mai multe ori pricina peririi ei e aceea, că prea punem în curând iarăși luțernă într'un pământ, în care fusese tot luțernă. Trebuie ținut ca lege, că pe același loc se nu punem iarăși luțernă cel puțin atâta vreme, câtă a stat pusă în rîndul trecut, altfel urmează sărăcirea locului în materiile ce îi lipsesc ei, și nu mai reușește.

Greșala mai e de căutat și acolo, că unii oameni pun luțernă pe un loc, care numai de luțernă nu e.

Luțerna cere și ea pământ bun, și care până afund se nu fie apătos, căci ea pierde dacă va trebui să stee, cum s'ar zice, cu picioarele în apă. Vremile peste măsură ploioase sunt și ele pricină a peririi luțernei. Să potoape luțerna și dacă o cosim foarte de tinără sau foarte târziu toamna. Pricina peririi ei poate fi și gunoirea nepotrivită ori lipsa de ori-ce gunoie. Ei îi place mult gunoiul cu fosfor, în locuri ușoare și cel de cal.

Prețul bucatelor.

Piața din Orăștie.

-- la 22 Decembrie n. 1900 --

Grâu curat maja m. cu	fl. 7—
Grâu mestecat m. m. cu	fl. 6-50
Săcară m. m. cu	fl. 6—
Orz m. m. cu	fl. 5—
Ovės m. m. cu	fl. 5-50
Cucuruz m. m. cu	fl. 4-50
Fân m. m. cu	fl. 2-80
Paie » » cu	fl. 1-80
Lemne de foc 1 cub. mtr. cu	fl. 2—
Carne de vită 1 kilgr. cu	fl.—40

Piața din Alba-Iulia.

-- la 22 Decembrie 1900. --

Grâu frumos ferd. de 20 l. cu 1-05—1-08 cr.	
Orz ferdele cu	46—48 cr.
Ovės ferdela cu	45—50 cr.
Cucuruz ferdela cu	62—66 cr.
Fasolea ferdela cu	1-15—1-20 cr.
Cartofi (grumpile), ferdela cu	30—40 cr.
Sămănță de cânepă	75—80 cr.
Mere, ferdela cu	55—1-35 cr.
Nuci, ferdela cu	2-05—2-10 cr.
Carne de vită, 1 kilgram cu	36—40 cr.
„ „ porc, „ „ „	—44 cr.
Slănină proaspătă 1 kl. cu	—40 cr.
„ „ svântată 1 „ cu	—54 cr.

Brânza nouă 1 klg. cu	54—58 cr.
„ burduf cu	— cr.
Ouă 1 cu	3 cr.
Pui de găină, părechea cu	45—75 cr.
Curci părechea cu	1-40—5 fl.
Unt kilo cu	80 cr.

PELURI MI

Pete mari pe soare. Până acum se știe că sunt pe soare trei pete mari, două aproape una de alta și-a treia mai departe ceva. Au o parte foarte neagră și în jurul aceleia o penumbră (umbră pe jumătate) galbie-cenușie. Firește, că zisele întunecimi se ved numai din pricină că acele locuri strălucesc mai slab ca celelalte, căci în adevăr, chiar partea cea care ne pare cu desăvîrșire neagră, tot ne trimite o cătime mare de lumină. Cu atât mai mult trimite penumbra. Inse în asemănare cu marea strălucire de încolo, ele par pete întunecate.

În jurul petelor celor mari se află multe mai mici și o mulțime de puncte foarte luminoase (facule).

Petele de acum sunt cu puțință se se vadă chiar și cu un ochian de teatru firește însă, că trebuie se ne apărăm ochii, punând pe ochian sticle colorate sau afumate, și așa se privim prin el.

*

Viscol mare în Anglia. În Anglia a bătuit Sămbătă un viscol turbat. Cu deosebire în părțile nordice, îngrozitorul viscol a pricinuit pagube mari. A rupt coperișe de case, a dărâmat locuințe întregi; mulți oameni și-au pierdut vieața. La țărmurii mării sunt număroase scufundările de vapoare.

*

Mine de aur în Madagascar. În valea fluviului Ampsary s'a descoperit mult aur. În luna trecută s'au adunat 200 kgr. de aur. În munții ce se întind dela Nord la Sud de-a lungul zisului fluviu, trebuie se fie aur mult, deoarece-ce se află în toți afluenții Ampsaryului. Cu toate primejdiile omoritoare ale climatei, neconținut vin căutători de aur. Văile riuilor Saca și Fanamara, par a fi tot așa de bogate în aur ca și ale Ampsaryului. Provincia Mananzary, bogată și în alte privințe, o se înflorească și mai mult de acum, căci în ea se află aceste din urmă două ape. Capitala Mananzary e port însemnat la țărmurii răsăritean.

N.

Comitetul de redacție:

Președinte: *Dr. Ioan Mihu.*

Membrii: *Dr. St. Erdelyi, Ioan Mihu, Danil David și Constantin Baicu.*

Proprietar - editor: **IOAN MIHAIU**

Redactor respons. **IOAN MOȚA**

Ori-ce inserțiuni și reclame la acest loc, pe coloană mică, se publică pentru numai 1 cr. șirul!

Inserțiuni mici.

Cei-ce aveți oare-ce de vândut sau de cumpărat, vestiți publicul prin foaie, și ajungeți mult mai curând la scop!

Acțiuni

de ale institutului de credit și economii „Ardeleana”, caută și dorește să cumpere cu prețuri convenabile, un proprietar.

Ce-ce ar avea de vânzare, să se adreseze administrației foii, care le va împărți adresa.

Calindarul „Minervei”

prea frumosul calendar almanach edat de marea tipografie „Minerva” din București, un calendar bogat în frumoase ilustrațiuni și material de citit și de învățatură, — să află de vânzare la administrațiunea foii noastre. 1 coroană exemplarul.

1 Calfă

pentru prăvălie de băcănie, află îndată

aplicare la subscrișul, să prefere un Român, priceput și la mărta măruntă și galanterie (Kurz u. Galanterie). Etate de 20—25 ani.

Tot asemenea să primește

un practicant.

Ofertele să se adreseze la firma

Gustav Balas,
comerc. în Băița
(H. Boicza).

B. Stelescu,

pictor, vopsitor, poleitor și glasseur

Aduc la cunoștința onoratului public din Orăștie și jur, că așezându-mă cu locuința în acest oraș, primesc ori-ce lucru de pictorii case, precum și vopsitorie de fațade, uși, ferestri, și ori-ce lucru atingător de această branșă, concurând cu

ori-și-cine și ca lucru și ca preț.

Punându-mi toate simțurile de a satisface pe deplin pe onorații mei clienți, rog să fiu onorat cu comande multe.

Lucrările executate de mine vor fi solide, elegante și durabile.

B. Stelescu,
pictor - vopsitor
Strada mare a Timariilor, 17 b.

„Poftă bună”,

carte de bucate de d-na Zotti Hodoș, se capătă la „Minerva” în Orăștie. Partea I 70 cr. + 5 cr. porto. Partea II. 28 cr. + 3 cr.

„Ziua Invierii”,

epilog dramatic în 3 acte de Henric Ibsen. 50 cr. ex. + 5 porto. A se adresa la „Minerva” în Orăștie.

„ARDELEANA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN ORĂȘTIE.

Capital social: cor. 500.000. Fonduri de rezervă: cor. 275 000.

(92)

Depuneri: cor. 1,750.000.

13—

Institutul face următoarele operațiuni, la cari recomandă serviciile sale:

1) acordă împrumuturi cu interese de 8%;	4) cumpără și vinde mărfuri și produse;
2) primește depuneri, dela particulari cu 5 și cu 5/2, ear' dela corporațiuni culturale cu 6%;	5) arăndează și exarăndează realități;
3) cumpără și vinde realități;	6) cumpără și vinde efecte publice;
	7) mijlocește operațiuni, specificate sub 3. 4. 5.

Ori-ce atacere se poate rezolva verbal în biuroul institutului, ear' în scris prin corespondență.

Orăștie, 1900.

Direcțiunea.

SCÂNDURI ȘI LEMNE DE ZIDIRI ȘI TIGLĂ DE COPERIT!

Cel mai bogat deposit de **soânduri**, precum și de **lemne de tot felul trebuincioase la zidiri**, cum sunt grinzi, tâlpi, căpriori etc. este în Orăștie și Deva, depositul subscrișului.

Arangeat de nou, și provăzut cu bogat material, garantat de calitatea cea mai bană, îmbiiu onorațiilor cumpărători material bun, *cu cele mai ieftine prețuri posibile!*

Asemenea am în deposit **țiglă de coperit** din renumita fabrică a lui **Ugron**. Țiglă groasă cu dungi ce se închee una într-alta și țiglă simplă. Amândouă felurile foarte trainice și cu prețuri moderate.

Cu toată stima

Ignatz Kotzander

(109) 9-10

În Orăștie: în grădina dlui C. Baicu, peste drum dela moara orașului!

Reuma-Geist

se numește

un fel de medicament, care la expoziția higienică ținută la anul 1895 în Cairo și la 1896 în Londra, a fost distins cu medalie de aur și cu medalie de onoare. Acest medicament a fost aprobat de cei mai distinși medici și se întrebunțează în cele mai mari spitale. El are o influență repede asupra ori-cărei părți a corpului, și anume contra reumatismului, nervosității, podagrei, isias și asthma.

Influența lui în unele casuri este așa de extraordinară, că și la boale mai învechite, dacă se întrebunțează și numai odată, înceată ori-ce durere.

**Durerea de dinți și de cap
înceată în 5 minute!**

Prețul unei sticle, cu îndrumările de lipsă, este 1 coroană, calitate mai tare 2 coroane 40 fileri.

Deposit principal în Budapesta, la farmacia dlui **Iosif Török**, Király-utcza 12, și la dl **Dr. A. Egger**, Váci-körut 17, precum și în toate celelalte farmacii din capitală și provincie, și la producătorul

WIDDER GYULA

farmacist,

Sátorajja-Ujhely.

Comande din afară se efectuează repede și cu acurateță.

Deposit în Orăștie la dl **Iosif Graffius**, în Sibiu la **I. C. Molnar**, **Heinrich Gottlieb** și **E. Bumler**, în Sas-Sebeș la **Ludvig Binder** și **W. Lederbilger**.

„Minerva”
Institut Tipografic

Orăștie.

☆ Circulare ☆
& preț-curenturi

Note, Bilete de vizită
după plac și cerere
Registre și imprimare
Anunțuri, Compturi și Adrese.
Bilanțuri etc. etc.

Se recomandă a
executa
următoarele:

Opuri, Broșuri și Placate
Bilete de logodnă și cununie
Carte și epistole

Această tipografie e provăzută cu cele mai bune mijloace tehnice și fiind bine asortată cu tot felul de caractere de litere din cele mai moderne, e pusă în pozițiune de a pute executa ori-ce comandă prompt și cu cea mai mare acurateță!

Comande
din afară se efectuează
repede!